

Patronat:
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP,
Bogdan Zdrojewski
Minister – Pełnomocnik Rządu Federalnego ds. Kultury i Mediów,
Bernd Neumann

**Dziedzictwo kulturowe i procesy dziedziczenia
w polsko-niemieckich strefach kulturowych
Motywacje, realia, wizje**

20 Jubileuszowa konferencja naukowa Grupy Roboczej polskich i niemieckich historyków sztuki i konserwatorów

26.–29.09.2012 Uniwersytet Europejski Viadrina we Frankfurcie nad Odrą

Projekt wspierany finansowo przez Pełnomocnika Rządu Federalnego ds. Kultury i Mediów oraz Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej

realizowany ze wsparciem:
**Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP, Collegium Polonicum,
Fundacji Dobro Kultury, miasta Frankfurt n. Odrą**
Organizator konferencji: Katedra Ochrony Zabytków EU Viadrina

Zgłoszenia do udziału w konferencji przyjmujemy do dnia 30 lipca 2012,
patrz: formularz zgłoszeniowy z informacjami organizacyjnymi:
www.denkmalpflege-viadrina.de (zakładka „Aktuelles” lub QR-kod w
prawym dolnym rogu ulotki). Eventualne pytania prosimy kierować na adres
mailowy: sek-konferenz@europa-uni.de
Języki: konferencja w j. niemieckim i j. angielskim

20 Jubileuszowa konferencja Grupy Roboczej odbędzie się w mieście położonym na granicy obydwu państw, umożliwiając dostrzeżenie i odczucie zmian zachodzących w polsko-niemieckich obszarach nadgranicznych i regionach kontaktów obu kultur. Tematem tegorocznego spotkania jest rekonstrukcja złożonej tożsamości kulturowej zachodnich obszarów Polski i rola zabytków architektury w tym procesie. Przedmiotem refleksji nie będą więc procesy powstawania obiektów architektury i infrastruktury przed rokiem 1945, lecz ich losy w okresie powojennym, ich reinterpretacja, procesy dziedziczenia, a w szczególności ich ratowanie i zachowanie.

Po zakończeniu II wojny światowej obecne obszary Polski Zachodniej zostały podane bezprzykładnej „inżynierii społecznej”. Na mocy postanowień Traktatu Poczdamskiego nastąpił transfer milionów ludzi, ucieczka i wysiedlenie zamieszkałej tu ludności niemieckiej i przymusowe przesiedlenie na te tereny Polaków, Ukraińców, Białorusinów oraz innych grup etnicznych; obok ludzkich tragedii doszło również do ogromnych strat kulturowych. Dla nowych mieszkańców historia regionu przed dziesiątki lat pozostała obca, niedostępna pod względem językowym i ideologicznie zmanipulowana.

Po całkowitej zmianie struktur własności oraz po wypędzeniu ostatnich przedstawicieli rdzennej ludności, okazało się, jak bezsilnie, mimo najlepszych chęci, bywają państwowe organa służby konserwatorskiej.

Dopiero po roku 1989, z chwilą ustania przymusu „politycznie właściwej” interpretacji historii, społeczności postmigracyjne Zachodniej Polski zaczęły rekonstruować tożsamość ich małych ojczyzn, w oparciu o nowe przesłanki. O poziomie ich aktywności świadczą liczne, lokalne inicjatywy ostatnich lat. Jednakże aktualne przemiany, w tym przyspieszenie procesów modernizacji i migracji, stanowią zarówno szansę, jak i zagrożenie dla krajobrazów kulturowych.

Konferencja ma na celu omówienie społecznego i kulturowego kontekstu ochrony zabytków, a osiłą debaty winno być kilka nadrzędnych pytań: kto dziś traktuje powstałe przed 1945 rokiem dziedzictwo kulturowe jako „wspólne”, czy jako „własne”, a kto jako „obce”? Ogólnie rzecz ujmując: jak społeczności postmigracyjne postrzegają swoją obecną „małą ojczyznę”? Gdzie i dla kogo zabytki architektury stały się jednym z ważnych budulców tożsamości? Gdzie i, przede wszystkim, w jaki sposób należy je (na nowo) włączyć w hierarchię lokalnych zjawisk kulturowych. Które z problemów planistycznych i własnościowych są źródłem najpoważniejszych trudności, jak wygląda „topografia zagrożeń”, gdzie należy podjąć działania?

W programie konferencji znajdują się nie tylko zwiedzanie miasta i objazd terenowy, które mają zapoznać gości z najciekawszymi zabytkami architektonicznymi regionu (Gubin/Guben, Neuzelle), ale również prezentacja wystawy „Neumark – Begegnungen mit einer historischen Landschaft”.

Środa, 26. 09. 2012

15.00 spotkanie uczestników konferencji w hali wejściowej Collegium Polonicum (Ślubice, ul. Kościuski 1); oprowadzanie po wystawie fotograficznej pt. **Die Neumark, Begegnung mit einer historischen Landschaft**, zrealizowanej wg koncepcji Pawła Rutkowskiego przez Niemieckie Forum Kultury Europy Środkowej i Wschodniej w Poczdamie oraz Fundację Pruskich Pałaców i Ogrodów, Berlin-Brandenburg (SPSG)

16.00-19.00 oprowadzanie po Frankfurcie nad Odrą, dr Sybille Gramlich, Brandenburgski Krajowy Urząd Konserwatorski w Wünsdorfie; miejsce zbiórki: Collegium Polonicum

19.00 spotkanie zarządu Grupy Roboczej, Große Scharmstr.59, sala 110

od godz. 19.30 kolacja w restauracji "Ratskeller", Marktplatz 2, Frankfurt nad Odrą

Czwartek, 27. 09. 2012

od godz. 08.00 rejestracja gości w hali wejściowej Collegium Polonicum

Wprowadzenie *moderacja: dr Joanna Drejer, Frankfurt (Oder)*

09.00 Słowa powitania:

prof. dr Konstanze Jungbluth, dziekan Wydziału Kulturoznawstwa EU Viadrina, dr Krzysztof Wojciechowski, dyrektor Collegium Polonicum, prof. dr Małgorzata Omiłanowska, powitanie uczestników w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP oraz w imieniu Pełnomocnika Rządu Federalnego ds. Kultury i Mediów

09.40 prof. dr Paul Zalewski, Uniwersytet Europejski Viadrina

Wprowadzenie w problematykę konferencji

10.30 przerwa na kawę

Polsko-niemiecki obszar kontaktów i jego dziedzictwo kulturowe po roku 1945 i po roku 1989

moderacja: dr Paul Zalewski, Frankfurt (Oder)

11.00 dr Barbara Bieliniś-Kopec, Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Zielonej Górze

Charakterystyka lubuskiego zasobu zabytkowego i aktualnych wyzwań konserwatorskich

11.30 dr habil. Beata Halicka, Uniwersytet Europejski Viadrina

Na drodze do współdziedziczenia napotkanych dóbr kultury. Kwestie kulturowego przyswajania obszaru Nadodrza po roku 1945

12.00 prof. dr Gabi Dollf-Bonekamp, Uniwersytet Techniczny, Berlin, Dziedziczenie kulturowe – spuścizna diaspory

12.30 przerwa obiadowa

moderacja: dr Hanna Grzeszczuk-Brendel, Poznań

14.00 dr Sławomir Tryc, były Radca ds. Kultury Ambasady RP w Berlinie, Wrocław Niemieckie dziedzictwo kulturowe na Śląsku. Ścieżki i perspektywy badawcze

14.30 dr Beate Störckuhl, Inst. Federalny ds. Kultury i Historii Niemców w Europie Środkowo-Wschod. Ponowne odkrywanie dziedzictwa kulturowego w Górnośląskim Okręgu Przemysłowym

15.00 przerwa na kawę

moderacja: prof. dr Ewa Chojecka, Katowice

15.15 dr Iwona Jastrzębska-Puzowska, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy In the Search for the Cultural Identity of Bydgoszcz. The Dispute about the Appearance of the Western Frontage of Old Market Square in Bydgoszcz

15.45 Katarzyna Woniak, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu / Uniwersytet w Augsburgu
Między lokalnym patriotyzmem a lokalnym prestiżem. Odkrywanie niemieckiej przeszłości łobeza

16.15 przerwa na kawę

16.45 - 18.15 Dyskusja podsumowująca *moderacja: dr Dietmar Popp, Marburg*

19.30 Przyjęcie u Nadburmistrza, dr. Martina Wilke we frankfurckim ratuszu (Marktplatz 1)

Prezentacja filmu pt. „Martin Kießling – Architekturerbe zwischen Holland, Deutschland und Polen”, autorką Anity Szczukowski i Pietera Martijna Dubbeldama (studia podpyłmowe „Ochrona Europejskich Dóbr Kultury”, EUViadrina)

Piątek, 28. 09. 2012

Niemiecko-żydowska spuścizna kulturowa w Polsce po roku 1945

moderacja: prof. dr Wojciech Balus, Kraków

09.00 Julia Roos, Urząd Miejski w Erfurcie

„Ponemiecki i pożydowski”: porównanie stosunku do „niemieckiego” dziedzictwa architektonicznego w Szczecinie i podejścia do „żydowskiego” dziedzictwa architektonicznego w Lublinie w latach 1944-1956 oraz aktualne konsekwencje tych postaw

09.30 dr Ewa Gładkowska, Uniwersytet Warmiński-Mazurski w Olsztynie
Dom Mendelsohna (Bet Tahara) w Olsztynie – odzyskana pamięć. Refleksje na temat projektu realizowanego przez Fundację Borussia „Dom Mendelsohna”

Dawne zespoły rezydencjonalne na wschód od Odry i Nysy

moderacja: prof. dr Tomasz Torbus, Gdańsk

10.00 dr Sibylle Badstübner-Gröger, Berlin

Polsko-niemiecka seria wydawnicza: „Schlösser und Gärten der Neumark – Zamki i Ogrody Nowej Marchii”. Współdziałanie, opracowanie, recepcja publikacji w Polsce i w Niemczech – cele i problemy (tytuł roboczy)

10.30 Dominika Piotrowska, Giessen/Wrocław, Leibniz Graduate School Herder-Institut e.V. Procesy dziedziczenia „obcego” dziedzictwa kulturowego po 1945 r. na przykładzie architektury nowożytnej w Nowej Marchii

11.00 przerwa na kawę

moderacja: dr Michał Woźniak, Toruń

11.15 dipl.-rest. Eleonore von Schoenaich-Carolath M.A. EU Viadrina (SEK)
Drogi do dialogu wiodące poprzez wspólne dziedzictwo kultury

11.45 dr Guido Hinterkeuser, Berlin

Siedziba joannicka i królewska. Zamek w Swobnicy jako międzynarodowe miejsce pamięci od 1945 roku

12.15 prof. dr Christopher Herrmann, Uniwersytet Gdański

Pałac w chmurach kontra ruina. Niezrealizowane koncepcje rewalizacji pałacu w Sztyniorze na Mazurach w latach 1990-2012

12.45 przerwa obiadowa

Architektura sakralna a kształtowanie tożsamości kulturowej

moderacja: prof. dr Dethard von Winterfeld, Moguncja

14.15 prof. dr habil. Ernst Badstübner, Greifswald/Berlin

O losie średnio-wiecznych obiektów sakralnych nad dolną i środkową Odrą po 1945 r.

14.45 dr Iwona Peryt-Gierasimczuk, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Sulechów

The Rudiments of Memory. The role of sacral art in defining the local identity

15.15 przerwa na kawę

Dziedzictwo przemysłowe i militarne

moderacja: prof. dr Irma Kozina, Katowice

15.30 Sebastian Hettchen, Instytut Nowej Kultury Industrialnej INIK GmbH, Cottbus
Industriekultur / Kultura industrialna – historia i szanse

16.00 dr Grzegorz Podruczny, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu
Twierdza Fryderyka Wielkiego: polskie, pruskie, niemieckie?

Giełda informacyjna

moderacja: Lorenz Frank, Moguncja

16.30 dr Ulrich Schaaf, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Badania, wartościowanie i zachowanie Kościoła Pokoju w Jaworze

16.45 Monika Borowska, Uniwersytet w Twirerze
Schnittmengen – edycja niemiecko- i polskojęzycznych przepisów cechowych, wydawanych dla artystów przed rokiem 1800, zachowanych w archiwach polskich

17.00 Aleksandra Paradowska, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydrowieć dzięki słońcu natury. Wielkopolska architektura sanatoryjna w latach 1919-39 na przykładzie sanatorium chorób płuc i gruźlicy w Chodzieży

17.15 Robert Seke, Uniwersytet Europejski Viadrina, Katedra Ochrony Zabytków
Art and national identity: The art and architecture of the Danube Swabian community in Vojvodina from the end of the 18th century to the dissolution of Austro-Hungarian Monarchy as a reflection of its national identity

17.30 Katharina Mann, Uniwersytet w Kolonii
Rozwój miejsca pamięci na przykładzie projektu witraża Stanisława Wyspiańskiego pt. „Kazimierz Wielki”

17.45 przerwa na kawę

18.00-19.00 Dyskusja i podsumowanie obrad

moderacja: prof. dr Paul Zalewski, Frankfurt/O.

od 19.30 przyjęcie w restauracji „Villa Casino” w Ślubicach

Sobota, 29. 09. 2012 (objazd terenowy)

08.45 zbiórka uczestników w Ślubicach przy moście, objazd autokarem

10.15 Guben/Gubin,
wykład: Miasto graniczne po roku 1945, prof. dr Dagmara Jajeśniak-Quast, EUViadrina, zwiedzanie placu odbudowy kościoła farnego i centrum miasta (ok. 1,5 godz.) wraz z przedstawicielami Fundacji „Fara Gubińska - Centrum Spotkań Polsko-Niemieckich”

12.30 przerwa obiadowa w Neuzelle

14.00-16.00 zwiedzanie zespołu parkowego w Neuzelle, dipl.-rest. Lukas Bowe M.A. i dipl.-rest. Dorothee Schmidt-Breitung M.A. EUViadrina (SEK)

ok. 16.45 powrót (1. przystanek: dworzec kolejowy we Frankfurcie, 2. przystanek: Collegium Polonicum)